

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
**SİVİL TOPLUMLA
İLİŞKİLER**
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2. SASAM STRATEJİ ZİRVESİ SONUÇ RAPORU

Sahipkiran Stratejik Araştırma Merkezi

SASAM

Güçlü Türkiye'nin Düşünce Merkezi

27 Nisan 2026

ANKARA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
EMEKLİLİK SİSTEMİNDE REFORM İHTİYACI OTURUMU	4
YENİ ULUSLARARASI DÜZENDE TÜRKİYE’NİN ROLÜ OTURUMU ..	9
RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA AVRUPA’NIN GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE OTURUMU	15
GIDA GÜVENLİĞİ, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIK SORUNU OTURUMU	20
TÜRKİYE’NİN TEKNOLOJİ HAMLESİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ OTURUMU	23
İRAN’A SALDIRI TEHDİDİ, MUHTEMEL SENARYOLAR VE TÜRKİYE OTURUMU	26
GENEL SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	30

GİRİŞ

2. SASAM Strateji Zirvesi, İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünün desteğiyle 27 Nisan 2026 tarihinde Limak Ambassade Hotel'de gerçekleştirilmiş ve toplumun farklı kesimlerinden katılımcılarla önemli oturumlar düzenlenmiştir. Zirve, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu ekonomik, sosyal ve jeopolitik meseleleri çok boyutlu bir bakış açısıyla ele almak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Zirve kapsamında düzenlenen oturumlarda, alanında uzman katılımcılar, kamu temsilcileri, akademisyenler, özel sektör çalışanları ve sivil toplum aktörleri bir araya gelerek güncel sorunları değerlendirmiş ve çözüm önerileri geliştirmiştir.

Zirve, yalnızca mevcut sorunların tespitine odaklanmamış; aynı zamanda Türkiye'nin orta ve uzun vadeli stratejik yönelimlerine katkı sunacak politika önerilerinin geliştirilmesini hedeflemiştir. Bu çerçevede emeklilik sistemi, küresel güç dengeleri, Avrupa güvenliği, gıda güvenliği, iklim değişikliği, teknoloji politikaları ve bölgesel krizler gibi kritik başlıklar bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Oturumlar, katılımcıların aktif katkı sunduğu beyin fırtınası formatında gerçekleştirilmiş; farklı perspektiflerin karşılaştırılması suretiyle daha kapsayıcı ve uygulanabilir politika önerilerine ulaşılması amaçlanmıştır. Bu rapor, söz konusu oturumlarda dile getirilen görüşlerin sistematik bir şekilde derlenmesiyle hazırlanmıştır.

EMEKLİLİK SİSTEMİNDE REFORM İHTİYACI OTURUMU

Moderatör: Süleyman ERDEM

Emeklilik Sisteminde Reform İhtiyacı Oturumu yapılan planlama çerçevesinde 27 Nisan 2026 tarihinde 10:00 ve 12:00 saatleri arasında beyin fırtınası şeklinde icra edilmiştir. Oturum katılımcıların kendini tanıtmalarıyla başlamış olup oturumda kamu görevlileri, sivil toplum kuruluşları temsilcileri özel sektör çalışanları, emekliler ve öğrenciler gibi toplumun her kesiminden katılımcılar yer almış ve görüş ve önerilerini dile getirmişlerdir.

Açılış konuşmasında, emeklilik konusunun toplumun tamamını ilgilendiren kritik bir alan olduğu vurgulanmıştır. Buna karşın, söz konusu alanın politika öncelikleri içerisinde yeterince yer bulamadığı ve emeklilik yaşına uzak vatandaşlar tarafından yeterince dikkate alınmadığı ifade edilmiştir. Katılımcıların çevresinde emekli olan ya da emekliliği yaklaşan bireylerin sayısının arttığına dikkat çekilerek, mevcut sistemin geniş bir kesimi doğrudan etkilediği belirtilmiştir.

Günümüzde emekli maaşlarının büyük ölçüde asgari geçim seviyesinin altında kaldığı, bu durumun emekliliği bir hak olmaktan ziyade riskli bir süreç haline getirdiği dile getirilmiştir. Özellikle kamu çalışanlarının dahi emeklilikten kaçınma eğiliminde olduğu; bunun temel nedeninin emeklilik sonrasında yaşam standartlarında yaşanan ciddi düşüş olduğu vurgulanmıştır.

Mevcut tablonun yalnızca bireysel değil, aynı zamanda yapısal ve sistemsel bir sorun olduğu ifade edilmiştir. Farklı sigorta kolları arasında ortaya çıkan eşitsizlikler, farklı sigorta kollarında prim gün sayıları benzer olmasına rağmen maaşlarda farklılıklar olması, aynı sigorta kolunda fazla prim ödeyenlerle az prim ödeyenlerin eşit maaş alması ve sistemin uzun vadeli belirsizlikler içermesi, sorunun derinleşmesine neden olan unsurlar arasında gösterilmiştir.

Ayrıca Türkiye nüfusunun giderek yaşlanmakta olduğu ve bu demografik dönüşümün emeklilik sistemini gelecekte daha kritik bir noktaya taşıyacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede, mevcut sorunların tespiti kadar, adil, sürdürülebilir ve insan onuruna yakışır bir emeklilik sisteminin nasıl inşa edileceğinin tartışılmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Açılış konuşmasının ardından konuşmacılara söz verilmiş olup vurgulanan hususlar aşağıda sunulmaktadır:

Toplantıda emeklilik sistemi; sosyal güvenlik yapısı, gelir dağılımı, finansman dengesi, çalışma hayatı ve sosyal devlet uygulamaları çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınmış; mevcut sistemin adalet, sürdürülebilirlik ve etkinlik açısından önemli yapısal sorunlar içerdiği değerlendirilmiştir.

Katılımcılar tarafından, mevcut sistemde prim ödeme gün sayısı ile emekli maaşları arasında yeterli farklılaşma bulunmadığı, bu durumun sistemin en temel adalet sorunlarından birini oluşturduğu ifade edilmiştir. Düşük primle emekli olan bireyler ile uzun yıllar yüksek prim ödeyen bireyler arasında maaş farkının sınırlı kalmasının, sistemin katkı-karşılık dengesini zayıflattığı vurgulanmıştır.

Asgari emekli maaşı uygulamasının sosyal açıdan gerekli olduğu kabul edilmekle birlikte, bu uygulamanın farklı prim düzeylerini yeterince ayırtmadığı ve yüksek prim ödeyen kesim açısından adaletsizlik algısı oluşturduğu belirtilmiştir. Mevcut haliyle 3600 gün ve 7200 ile daha fazla gün prim ödeyenlerin aynı veya çok yakın maaş aldıkları ve bu durumun adalet duygusunu zedelediği vurgulanmıştır. Bu çerçevede, taban maaş uygulaması korunurken, taban maaşa yükseltmek için en düşük emekli kök maaşına uygulanan artış tutarının tüm emeklilerin kök maaşlarına aynı tutarda yansıtılmasının adaleti sağlayacağı dile getirilmiştir. Örneğin en düşük kök maaş 13.000 TL ise, taban maaş olarak belirlenen 20.000 TL tutara ulaşmak için bu kök maaşa eklenen 7.000 TL'lik tutarın, tüm kök maaşlara aynı tutarda eklenerek (örneğin kök maaşı 18.000 TL olan bir emeklinin maaşı $18.000 + 7.000 = 25.000$ TL'ye çıkartılarak) prim gününe göre artış gösteren adil bir maaş skalasının oluşturulması önerilmiştir.

Emeklilik sisteminin mevcut yapısında “prim kadar karşılık” ilkesinin yeterince işletilmediği, sistemin zaman içinde sosyal devlet ilkesi çerçevesinde yeniden ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı gibi farklı statülerin tam anlamıyla bütünleşmemiş olmasının sistemde eşitsizliklere yol açtığı belirtilmiş; bu yapının sadeleştirilmesi ve tek çatı altında bütüncül bir modele geçilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Vergi sistemi ve kamu maliyesi açısından da değerlendirmeler yapılmış; gelir dağılımında adaletin sağlanması ve kamu kaynaklarının etkin kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Emeklilik sisteminin sürdürülebilirliği için israfın önlenmesi ve alternatif gelir kaynaklarının oluşturulmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Emeklilik sistemi yalnızca yaşlılık dönemiyle sınırlı değil, bireyin tüm yaşam döngüsü ile ilişkili bir yapı olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, eğitim sisteminde erken yaşlardan itibaren yetenek temelli yönlendirme yapılmasının, verimli bir iş gücü ve sürdürülebilir bir emeklilik sistemi açısından kritik olduğu ifade edilmiştir.

Kırsal alanlarda miras yoluyla bölünen tarım arazilerinin etkin kullanılmaması sorunu emeklilik sistemiyle ilişkilendirilmiş; emeklilerin kırsalda üretime katılımını teşvik edecek modeller geliştirilerek hem atıl arazilerin ekonomiye kazandırılması hem de emeklilerin gelirlerinin desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Sosyal haklar kapsamında emeklilerin yaşam kalitesi ele alınmış; ulaşım, konaklama, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimlerinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Ancak tamamen ücretsiz hizmetlerin suistimal edilebileceği, bu nedenle sembolik katkı paylarının daha dengeli bir kullanım sağlayabileceği dile getirilmiştir.

Tehlikeli ve yıpratıcı işlerde çalışan bireylerin durumu ayrıca ele alınmış; maden, tünel, inşaat, enerji ve kimya sektörlerinde çalışanların yüksek risk altında olduğu, bu meslek gruplarında çalışanlara da yıpranma payı hakkı verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Sistemin daha adil hale getirilmesi ve vatandaşlarımıza müreffeh bir emeklilik hayatı sunulması açısından SGK'nın gider kalemlerinin azaltılması ve gelirlerin artırılması gerektiği vurgulanmış ve bu çerçevede aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Ömür boyu ödenen dul ve yetim aylıkları gibi uygulamaların hem yeniden evlilikleri caydırdığı veya bu aylıklardan faydalananları, maaşlarının kesilmemesi için gayriresmi evliliklere yönlendirdiği, hem de sisteme sigortalının ödediği pirimle orantısız bir yük getirdiği dile getirilmiştir. Bu bağlamda mirasçılarının, sigortalının sisteme ödediği pirimle orantılı hak sahibi olmalarının hem adaletin sağlanması, hem de sistem üzerindeki yükün azaltılması için gerekli olduğu dile getirilmiştir. Dul eşlere bağlanan maaşın sigortalının pirim ödemesiyle sınırlandırılması, sigortalı vefat ettiğinde pirim ödemelerinin üzerinde emeklilik maaşından yararlanmış ise dul eşe sadece belirli bir süre (örneğin 3 yıl) maaş bağlanması, yetim kız evlatlara da erkek evlatlara olduğu gibi 18 yaşına veya üniversite öğreniminin sonunda kadar maaş bağlanmasının hem sistem üzerindeki gider yükünü azaltacağı, hem de dul ve yetim kız çocuklarını istihdama ve evliliğe yönelteceği ve mevcut uygulamalar nedeniyle tercih edilen gayriresmi evlilikleri caydıracağı ifade edilerek hak sahipliği süreleri ve kapsamının yeniden değerlendirilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

- Yine yaşlılık döneminde artan sağlık ve bakım ihtiyaçlarının emeklilik sistemi üzerinde önemli bir yük oluşturduğu vurgulanmış; koruyucu sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesinin daha sağlıklı bir yaşlılık sürecini temin edeceği ve sistem üzerindeki yükü hafifleteceği dile getirilmiştir.
- Ayrıca resmî kurumlarda sadece iki yıl asaleten görev yapılan en üst kadrodan emeklilik hakkı elde edilmesinin de sistem üzerinde önemli bir yük getirdiği dile getirilmiş ve kamudaki emeklilik maaşının da tüm görev süresi boyunca ödenen pirimle uyumlu maaşa dönüştürülmesinin adil bir emeklilik sistemi için şart olduğu vurgulanmıştır. Aynı durum, iki yılda milletvekilliği emeklilik haklarının alınması durumu için de dile getirilmiş ve çalışma hayatının kısıtlı bir döneminde ödenen pirim üzerinden emekli maaşı bağlanmasının hem sistem üzerinde önemli bir mali yük oluşturduğu, hem de adalet duygusunu zedelediği dile getirilmiştir.
- Yine ilaç giderlerinin sistem üzerindeki yüküne değinilmiş ve reçete edilen hapların kutu olarak değil, bazı ülkelerde uygulandığı gibi adet olarak reçete edilmesinin ve eczanelerde adet olarak teslim edilmesinin hem israfı önleyeceği, hem de sistem üzerindeki yükü azaltacağı önerilmiştir.
- EYT'den emekli olanlar hem iş hayatına devam edip maaş, hem de emekli maaşı almaya devam ederken, 2008 sonrası çalışma hayatına giren sigortalıların emekli olduklarında çalışmaları halinde emekli maaşlarını alamayacak olmalarının, adil bir uygulama olmadığı dile getirilmiştir. EYT'li emekliler için de çalışma hayatında kaldıkları sürece emeklilik maaşlarının kesilmesinin, SGK giderlerinin azalmasını veya bu kişilerin istihdamdan çekilerek genç işsizlere yer açılmasını beraberinde getireceği vurgulanmıştır.
- Geçim sıkıntısı yaşayan emeklilerin iş hayatında kendilerine yer bulmasının çok zorlaştığı dile getirilmiş ve bunun hem dar gelirli emeklileri mağdur ettiği, hem de çalışmaları halinde ödenecek yeni primlerden sistemi mağdur ettiği dile getirilmiştir. Bu nedenle işletmelere belirli oranlarda engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu gibi emekli çalıştırma zorunluluğu getirilmesinin gerekli olduğu dile vurgulanmıştır.
- Vatandaşlarımıza müreffeh bir hayat sunacak emekli maaşı ödenebilmesi için Sosyal Güvenlik Kurumu'nun giderlerinin azaltılması kadar gelirlerinin artırılmasına ihtiyaç olduğu vurgulanmış ve bu amaçla SGK'ya bağlı OYAK benzeri bir yapı kurulması ve

kamuya ait tekel niteliğindeki hizmetlerin işletme haklarının SGK'ya bağlı bu yapıya devredilmesi önerilmiştir. Böyle bir uygulamanın hem SGK'nın gelirlerini artıracığı, hem de kamuya ait tekel niteliğindeki hizmetlerin özelleştirme yoluyla özel sektör yerine yine kamuya ait bir işletmeye devredilerek kamu yararı üretmeye devam edeceği dile getirilmiştir. SGK'ya bağlı böyle bir yapının istihdamda en düşük maaşlı emeklilere pozitif ayrımcılık sağlayarak, emeklilerin istihdamına da katkı sunabileceği ifade edilmiştir.

- Kapasite kullanımı ve istihdamın artırılması, SGK'nın pirim gelirlerini artıracığından, yerli ve yabancı yatırımların teşvik edilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

YENİ ULUSLARARASI DÜZENDE TÜRKİYE’NİN ROLÜ OTURUMU

Moderatör: Süleyman ERDEM

Yeni Uluslararası Düzende Türkiye’nin Rolü Oturumu, yapılan planlama çerçevesinde 27 Nisan 2026 tarihinde 13:30–15:30 saatleri arasında beyin fırtınası şeklinde icra edilmiştir. Oturum, katılımcıların kendilerini tanıtmalarıyla başlamış; kamu görevlileri, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, özel sektör çalışanları, akademisyenler ve öğrencilerden oluşan geniş bir katılımcı profili ile gerçekleştirilmiştir.

Açılış konuşmasında, küresel sistemde yaşanan dönüşümün yalnızca güç dengeleriyle değil, aynı zamanda değerler ve yönetim anlayışlarıyla da ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Özellikle Çin’in yükselen bir güç olarak ortaya çıkmasına rağmen adalet, şeffaflık ve insan hakları gibi evrensel değerler açısından güçlü bir alternatif oluşturmadığı; kendi vatandaşına yönelik sert ve denetim odaklı yönetim anlayışı nedeniyle küresel ölçekte adil bir düzen kurma kapasitesinin sınırlı olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle, yeni dünya düzeninin yalnızca güç üzerinden değil, aynı zamanda değerler üzerinden de şekilleneceği ve bu noktada Türkiye gibi ülkelerin farklı bir rol üstlenebileceği değerlendirilmiştir.

Uluslararası gelişmeler bağlamında Amerika Birleşik Devletleri’nin mevcut yönetim anlayışının da ele alındığı konuşmada, özellikle Donald Trump döneminde izlenen politikaların küresel sistemde belirsizlikleri artırdığı ifade edilmiştir. Trump yönetiminin öngörülemez, kişiselleşmiş ve kurumsal denge mekanizmalarından uzak bir karar alma süreci izlediği; bu durumun hem müttefik ülkeler hem de küresel sistem açısından riskler doğurduğu belirtilmiştir. Önceki yönetimlere kıyasla daha kurumsal ve öngörülebilir bir yapıdan uzaklaşıldığı, karar alma süreçlerinde rasyonel değerlendirmelerin yerini zaman zaman kişisel reflekslerin aldığı dile getirilmiştir.

Orta Doğu’daki gelişmeler üzerinden yapılan değerlendirmelerde, özellikle İran’a yönelik askeri hamlelerin arka planında sadece ABD’nin değil, İsrail’in de belirleyici bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Netanyahu liderliğindeki İsrail yönetiminin, ABD politikalarını yönlendirebildiği; bu durumun bölgesel dengeleri daha da karmaşık hale getirdiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede, uluslararası gelişmelerin doğru analiz edilmesinin kritik olduğu; yanlış teşhislerin yanlış politika ve sonuçlara yol açabileceği ifade edilmiştir.

Oturumda ayrıca mevcut uluslararası düzenin çözülme sürecine girdiği ve bu sürecin bir geçiş dönemi olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. ABD'nin kurduğu sistemin artık aynı şekilde sürdürülemediği, özellikle küresel krizler karşısında tutarsız ve dağınık tepkiler verdiği ifade edilmiştir. Bu durum, sistemin kurucu gücünün dahi ne yapacağını tam olarak bilemediği, tepkisel ve kısa vadeli hamlelerle hareket ettiği bir tablo ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, küresel sistemde bir yeniden yapılanma sürecinin başladığı değerlendirilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefikleri nezdinde güven kaybı yaşadığı, güvenlik garantilerinin sorgulanmaya başladığı ve bu nedenle birçok ülkenin alternatif güvenlik arayışlarına yöneldiği ifade edilmiştir. Özellikle Orta Doğu ve Avrupa'da ülkelerin kendi güvenliklerini sağlama yönünde daha bağımsız politikalar geliştirmeye başladığı; bu durumun yeni ittifak arayışlarını hızlandırdığı belirtilmiştir.

Bu gelişmelerin, küresel ölçekte adaletsizliklerin daha görünür hale geldiği bir döneme işaret ettiği; iletişim çağında toplumların bu adaletsizlikleri daha açık şekilde gözlemlediği ve buna göre pozisyon aldığı ifade edilmiştir. Bu süreçte yeni bir dünya düzeninin şekillenmekte olduğu ve bu düzenin nasıl kurulacağını henüz netleşmediği vurgulanmıştır.

Türkiye açısından ise bu dönüşümün önemli fırsatlar barındırdığı dile getirilmiştir. Türkiye'nin tarihsel olarak adalet temelli bir medeniyet anlayışına sahip olduğu, geçmişte farklı coğrafyalarda bıraktığı etkinin halen hissedildiği ve bu durumun yeni dönemde bir avantaj sağlayabileceği ifade edilmiştir. Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konum, insan kaynağı, ekonomik kapasite ve diplomatik deneyim sayesinde yeni kurulacak düzende daha etkin bir rol üstlenebileceği değerlendirilmiştir.

Türkiye'nin mevcut potansiyelinin farkında olunması ve bu potansiyelin doğru politikalarla desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Uluslararası sistemdeki değişim sürecinin doğru okunması, stratejik hatalardan kaçınılması ve uzun vadeli bir vizyonla hareket edilmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Bu çerçevede toplantının amacının, Türkiye'nin yeni dünya düzeninde daha güçlü bir konum elde edebilmesi için somut politika önerileri geliştirmek olduğu ifade edilmiştir.

Oturumda küresel ölçekte yaşanan jeopolitik dönüşüm, mevcut uluslararası düzenin zayıflaması ve Türkiye'nin bu yeni dönemde nasıl konumlanması gerektiği ele alınmıştır. Katılımcılar tarafından, Amerika Birleşik Devletleri'nin küresel güven sağlayıcı rolünün tartışmalı hale geldiği, müttefik ülkelerin dahi güvenlik ihtiyaçları açısından yeni arayışlara

yöneldiği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, uluslararası sistemin tek kutuplu yapıdan uzaklaşarak çok kutuplu ve daha kırılğan bir düzene doğru ilerlediği değerlendirilmiştir.

Mevcut küresel gelişmelerin Türkiye açısından hem riskler hem de büyük fırsatlar barındırdığı belirtilmiştir. Rusya-Ukrayna savaşı, İran-İsrail gerilimi, Hürmüz Boğazı çevresindeki krizler ve enerji-gıda arz güvenliği sorunlarının Türkiye'nin dış politika, güvenlik ve ekonomik stratejileri açısından yakından takip edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu, diplomatik kapasitesi, askeri gücü ve tarihsel birikimi nedeniyle yeni düzende daha etkili bir aktör olma potansiyeline sahip olduğu ifade edilmiştir.

Türkiye'nin dış politikada denge ve çok yönlü ilişki kurma kapasitesinin önemli bir avantaj sağladığı değerlendirilmiştir. Katılımcılar, Türkiye'nin hem NATO üyeliğini sürdürmesinin hem de Rusya, Türk dünyası, İslam ülkeleri, Asya-Pasifik ve Körfez ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesinin stratejik önem taşıdığını belirtmiştir. Tek taraflı bir eksene yönelmenin Türkiye'nin hareket alanını daraltabileceği, bu nedenle dengeli ve esnek dış politika çizgisinin korunması gerektiği ifade edilmiştir.

Güvenlik boyutunda, Türkiye'nin bölgesel krizlerin doğrudan etkilerine açık olduğu vurgulanmıştır. Füze, drone ve siber saldırılar gibi yeni nesil tehditlere karşı hazırlıklı olunması gerektiği; savunma sanayii, hava savunma sistemleri, siber güvenlik ve kritik altyapı güvenliğinin güçlendirilmesinin önem taşıdığı ifade edilmiştir. Ayrıca NATO'nun mevcut işlevi tartışılmış; Türkiye'nin NATO içindeki konumunu korurken alternatif bölgesel güvenlik iş birliklerini de geliştirmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Enerji güvenliği kapsamında, Türkiye'nin enerji merkezi olma potansiyeli değerlendirilmiştir. Hürmüz Boğazı gibi kritik geçiş noktalarında yaşanabilecek krizlerin enerji piyasalarını doğrudan etkileyebileceği, bu nedenle Türkiye'nin LNG altyapısı, enerji depolama kapasitesi ve bölgesel enerji diplomasisini güçlendirmesi gerektiği belirtilmiştir. Katar ve Körfez ülkeleriyle enerji alanında geliştirilecek iş birliklerinin Türkiye açısından stratejik fırsatlar sunabileceği ifade edilmiştir.

Gıda güvenliği konusu da toplantının önemli başlıklarından biri olmuştur. Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında tahıl koridoru girişimi örnek gösterilerek, Türkiye'nin küresel ve bölgesel gıda güvenliği alanında arabulucu ve kolaylaştırıcı rol üstlenebileceği vurgulanmıştır. Enerji fiyatları, gübre maliyetleri, lojistik giderler ve navlun maliyetlerinin tarımsal üretim ve gıda

arızı üzerinde doğrudan etkili olduğu belirtilmiş; Türkiye'nin gıda güvenliği sağlayıcısı rolünün daha görünür ve kurumsal hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Küresel finans sistemi de değerlendirilmiş; doların rezerv para olarak konumunun zamanla zayıflayabileceği, Çin'in üretim ve ticaret kapasitesinin arttığı, alternatif finansal sistem arayışlarının hızlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin dış ticarete alternatif ödeme sistemlerini, yerel para birimleriyle ticareti ve bölgesel ekonomik iş birliklerini daha fazla gündemine alması gerektiği dile getirilmiştir.

Toplantıda Türkiye'nin tarihsel ve kültürel birikiminin dış politika açısından önemli bir yumuşak güç unsuru olduğu ifade edilmiştir. Osmanlı bakiyesi coğrafyalarda Türkiye'ye yönelik olumlu beklentilerin bulunduğu, Balkanlar, Afrika, Türk dünyası ve İslam coğrafyasında Türkiye'nin daha aktif kültürel ve diplomatik varlık göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, bu ilişkilerin sadece duygusal bağlar üzerinden değil, karşılıklı çıkar, kurumsal iş birliği ve somut projeler temelinde yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Eğitim ve insan kaynağı konusu, Türkiye'nin uzun vadeli gücü açısından temel alanlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar tarafından, mevcut eğitim sisteminde öğretim boyutunun öne çıktığı ancak ahlaki, milli ve manevi değerler bakımından yeterli eğitim verilemediği ifade edilmiştir. Güçlü bir devlet yapısı için yalnızca teknik bilgiye sahip bireylerin değil; güvenilir, vatansever, liyakatli ve toplumsal sorumluluk bilinci taşıyan nesillerin yetiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Ailelerin eğitim sürecindeki rolüne ayrıca dikkat çekilmiştir. Çocukların değer dünyasının yalnızca okulda değil, aile içinde ve medya ortamında şekillendiği belirtilmiş; ebeveynlerin çocukların yaş gruplarına göre bilinçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Özellikle ilkökul, ortaokul ve lise çağındaki çocukların ailelerine yönelik rehberlik ve ebeveyn eğitimlerinin daha sistematik hale getirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, toplantıda Türkiye'nin yeni küresel düzende daha güçlü bir konuma ulaşabilmesi için dış politika, güvenlik, enerji, gıda, ekonomi, eğitim ve toplumsal yapı alanlarında bütüncül bir strateji geliştirmesi gerektiği ifade edilmiştir. Türkiye'nin bölgesel güç olma niteliğini güçlendirmeden küresel aktör olma iddiasını kalıcı hale getiremeyeceği; bu nedenle diplomasi, savunma, insan kaynağı ve kurumsal kapasite alanlarında uzun vadeli politikaların önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Toplantı kapsamında aşağıdaki politika önerileri öne çıkmıştır:

- Türkiye'nin çok yönlü ve dengeli dış politika yaklaşımını sürdürmesi, tek taraflı eksen bağımlılığından kaçınması önerilmiştir. Bu çerçevede Rusya-Ukrayna ve ABD-İsrail-İran savaşlarında tarafsız politikaların devam etmesinin önemi vurgulanmıştır.
- ABD-İsrail-İran savaşında Türkiye'nin bölgedeki iki güçlü rakibinin yıprandığı, Türkiye'nin ise savaşa dahil olmayarak bu durumdan avantajlı çıktığı ama bu durumdan rahatsız olan güçlerin Türkiye'yi İran savaşına çekmeye çalışılabileceği, bu riske karşı tedbirler alınması gerektiği dile getirilmiştir.
- NATO üyeliği korunur ve vurgulanırken, Türk dünyası, İslam ülkeleri, Asya-Pasifik ve Körfez ülkeleriyle bölgesel güvenlik ve ekonomi iş birliklerinin güçlendirilmesi önerilmiştir. Somut olarak Türkiye, Pakistan, Mısır ve Suudi Arabistan arasında NATO benzeri askeri bir ittifakın işlevsel olabileceği zikredilmiştir.
- Türkiye'nin Asya-Pasifik ülkeleriyle (Japonya, Endonezya, Malezya vb.) her düzeyde ilişkilerini geliştirmesi ve Hindistan ile yaşanan soğukluğun giderilmesi için çaba sarf edilmesi önerilmiştir.
- Türkiye'nin devlet yardımları ve TİKA ve benzeri kurumlar aracılığıyla yürüttüğü kalkınma destekleri politikasını gözden geçirmesi, yardımların hedefli ve sınırlı düzeyde tutulması, yapılan yardımlardan beklentilerin somut olması ve takip edilmesi ve ülkemizin algısının iyileştirilmesine yeterli düzeyde hizmet etmesinin sağlanması gerektiği dile getirilmiştir.
- Ülkemizin siber güvenlik, hava savunma, drone savunma sistemleri ve kritik altyapı güvenliği alanlarında kapasitenin artırılması gerektiği dile getirilmiştir.
- Türkiye'nin enerji merkezi olma hedefi doğrultusunda LNG altyapısı, enerji depolama kapasitesi ve bölgesel enerji diplomasisinin güçlendirilmesi önerilmiştir.
- Türkiye'nin gıda güvenliği sağlayıcısı rolünün kurumsallaştırılması; tahıl, gübre ve temel gıda ürünlerinde kriz dönemlerine yönelik diplomatik mekanizmalar geliştirilmesi önerilmiştir.
- İslam İşbirliği Teşkilatı, Türk Devletleri Teşkilatı ve benzeri yapılarla krizler yaşanmadan önce gıda ve enerji güvenliği alanında önleyici anlaşmalar yapılması önerilmiştir.

- Dış ticarete alternatif ödeme sistemleri, yerel para birimleriyle ticaret ve dolar bağımlılığını azaltacak finansal araçların değerlendirilmesi önerilmiştir.
- Türk dünyası ve Osmanlı bakiyesi coğrafyalarda kültürel diplomasi, eğitim iş birlikleri ve kurumsal temsil kapasitesinin artırılması önerilmiştir.
- Stratejik projelerde offset anlaşmaları ve yerli mühendislik katkısı zorunlu hale getirilerek Türkiye'nin yalnızca tüketici değil, ortak ve üretici aktör olması önerilmiştir.
- Eğitim sisteminde milli, manevi ve ahlaki değerleri güçlendirecek uygulamalı programların geliştirilmesi ve yarınlarımızı emanet edeceğimiz gençlerin milli ve manevi duygularla donanımlı bir şekilde yetiştirilmeleri önerilmiştir.
- Gençlere doğru rehberlik edebilmelerini teminen ebeveyn eğitimlerinin Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yerel yönetimler ve muhtarlıklar aracılığıyla yaş gruplarına göre yapılandırılması önerilmiştir.
- Türkiye'nin bölgesel güç olma hedefini diplomasi, iş birliği ve karşılıklı çıkar temelinde yürütmesi; diğer ülkelerin iç işlerine doğrudan müdahaleden kaçınması ve mütekabiliyet temelinde ilişkilerini geliştirmesi önerilmiştir.

RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA AVRUPA'NIN GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE OTURUMU

Moderatör: Süleyman ERDEM

Rusya-Ukrayna Savaşı Bağlamında Avrupa'nın Güvenliği ve Türkiye oturumu, yapılan planlama çerçevesinde 27 Nisan 2026 tarihinde 16:00–18:00 saatleri arasında beyin fırtınası şeklinde icra edilmiştir. Oturum, katılımcıların kendilerini tanıtmalarıyla başlamış; kamu görevlileri, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, özel sektör çalışanları, akademisyenler ve öğrencilerden oluşan geniş bir katılımcı profili ile gerçekteŐirilmiŐtir.

Oturumda savaşın mevcut durumu, tarafların pozisyonları, olası çözümler ve Türkiye'nin bu süreçte üstlenebileceği rol ayrıntılı şekilde tartıŐılmıŐtır. Panel, klasik bir sunumdan ziyade karşılıklı fikir alıŐveriŐi ve değerlendirme şeklinde ilerlemiŐ, katılımcılar doğrudan öneriler sunarak sürece katkıda bulunmuŐtur. Özellikle Türkiye'nin arabuluculuk kapasitesi, Rusya'nın güvenlik kaygıları, Ukrayna'nın toprak bütünlüğü meselesi, enerji ve gıda güvenliği ile Kırım Tatarları konusu yoğun şekilde ele alınmıştır.

Açılış konuşmasında; Türkiye'nin savaşın baŐından itibaren oldukça tarafsız ve yapıcı bir rol üstlendiği vurgulanmış ve tarafların İstanbul'daki görüŐmeleri, esir deĐiŐimleri ve taraflar arasında kurulan diplomatik temaslar örnek gösterilerek Türkiye'nin yalnızca bölgesel değil küresel ölçekte önemli bir arabulucu konumunda olduğu belirtilmiştir. Ancak son dönemde bu süreçte bir kopuŐ yaŐandığı ve Türkiye'nin tarafsız konumundan uzaklaşarak Ukrayna'ya biraz daha yakın bir tutum takındığının gözlemlendiği; eskisi gibi tarafsız konumda olmasının Türkiye'nin milli menfaatleriyle daha uyumlu olduğu; hem savaşan tarafların, hem de Avrupa ülkeleri ile Türkiye'nin ortak menfaatinin savaşın son bulması olduğu, tarafsız konumunu koruyan Türkiye'nin barıŐ için tarafları ikna edecek yeni öneriler geliştirebileceği ve çalıŐtayın amacının da bu bağlamda öneriler geliştirilmesi olduğu vurgulanmıştır.

Avrupa'nın enerji ihtiyacı nedeniyle büyük baskı altında olduğu, özellikle doğal gaz ve petrol fiyatlarının Avrupa ekonomisini zorladığı, Rusya'ya uygulanan yaptırımlar nedeniyle baŐta ABD olmak üzere bölge dışından tedarik edilen enerji kaynaklarının maliyetin gün geçtikçe arttığı, benzer bir durumun gıda tedariği için de geçerli olduğu ve uzayan savaşın Avrupa ülkelerinin güvenlik ve savunma harcamalarını artırmak zorunda bıraktığı dikkate alınarak Ukrayna ve Rusya arasında tarafları tatmin eden bir barıŐın Avrupa ülkelerinin menfaatine olduğu dikkate alınarak;

Çözüm önerisi olarak tartışmalı bölgeler için tampon bölge modeli gündeme getirilmiştir. Rusya'nın Donetsk ve Luhansk'tan Ukrayna'nın çekilmesini istediğini, Ukrayna'nın ise topraklarından vazgeçmediği belirtilerek iki tarafın kabul edebileceği bir formül bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durumda Rusya'nın işgal ettiği bölgelerin tamamen Rusya'ya bırakılmadan, silahsızlandırılmış bir alan haline getirilebileceği ve buralara Ukrayna ve Rusya'nın razı olacağı ülkelerin katılımıyla uluslararası bir polisiye gücün konuşlandırılabilirliği ifade edilmiştir. Böylece Ukrayna açısından bu bölgelerin hâlâ kendi toprağı olarak kalması, Rusya açısından ise sınırında tehdit oluşturmayacak bir tampon alan oluşturulması sağlanarak, her iki ülkenin rıza gösterebileceği bir orta yol bulunabileceği ifade edilmiştir. Böyle bir öneriyi geliştiren Türkiye'nin, Ukrayna'nın NATO üyeliğinden vazgeçmesi ve bunun garantisi olarak da böyle bir talep gelmesi durumunda oybirliği ile alınması gereken bu üyelik kararını kesinlikle veto edeceğinin garantisini Rusya'ya verebileceği, buna karşılık da Rusya'nın Ukrayna'nın Avrupa Birliği üyeliğine rıza göstermesinin beklenebileceği ifade edilmiştir. Rusya'nın esas korkusunun NATO genişlemesi olduğunu, AB üyeliğinin ise daha kabul edilebilir olabileceği ifade edilerek, bu önerilerin tarafları barışa ikna etmek için önemli bir temel oluşturabileceği ifade edilmiştir.

Bu öneriye karşı söz alan bir katılımcı ise Donbas bölgesindeki yer altı ve yer üstü kaynaklarının iki taraf açısından da vazgeçilmez olduğunu vurgulamıştır. Özellikle Rusya'nın bu bölgeyi yalnızca stratejik değil ekonomik bir mesele olarak gördüğünü belirtmiştir. Katılımcıya göre Rusya dünyanın en geniş topraklarına sahip olmasına rağmen burada asıl mesele toprak değil, güvenlik kuşağı oluşturmaktır. Sovyetler Birliği döneminden kalan “arka bahçe” anlayışının hâlâ sürdüğünü ifade ederek, Rusya'nın bu alanı NATO'ya karşı tampon bölge olarak değerlendirdiğini savunmuştur. Bu nedenle Rusya'nın kolay kolay geri adım atmayacağını, iki tarafın da kendisini kazanan taraf olarak görmek istediğini ifade etmiştir.

Bir başka konuşmacı savaşın ekonomik boyutuna dikkat çekmiştir. Rusya ekonomisinin sıkıntılar yaşamaya başladığını, halkın Putin'e verdiği desteğin bazı anketlerde gerilediğini belirtmiştir. Ancak buna rağmen Rusya'nın geri adım atmasının kolay olmadığını ifade etmiştir. Çünkü dört yıldır savaşan ve beşinci yılına giren bir devlet için geri çekilmenin ciddi prestij kaybı yaratacağını söylemiştir. Aynı zamanda Avrupa'nın da enerji bağımlılığı nedeniyle büyük baskı altında olduğunu, özellikle doğal gaz ve petrol fiyatlarının Avrupa ekonomisini zorladığını vurgulamıştır. Amerika'dan alınacak enerji kaynaklarının çok daha maliyetli olacağını belirterek Avrupa'nın uzun vadede Rusya ile bir uzlaşma aramak zorunda kalabileceğini ifade etmiştir.

Panelde dikkat çeken bir diğer konuşma, savaşın askeri boyutuna odaklanmıştır. Konuşmacı, Rusya'nın özellikle tank savaşı ve kara muharebelerinde tarihsel olarak çok güçlü olduğunu, Sovyet döneminden kalan askeri kapasitenin hâlâ önemli bir avantaj sağladığını belirtmiştir. T-40 ve diğer Sovyet tanklarının modern Batı tankları kadar teknolojik olmasa da hızlı üretim ve tamir avantajına sahip olduğunu söylemiştir. Buna karşılık Ukrayna tarafında moralin zaman zaman düştüğünü, milis güçler ve düzensiz yapıların savaşın sürdürülebilirliğini zorlaştırdığını ifade etmiştir. Ancak aynı zamanda Ukrayna'nın Rus topraklarına kadar ilerleyebildiğini ve bunun Rusya açısından ciddi bir prestij kaybı yarattığını da kabul etmiştir.

Gıda güvenliği üzerine konuşan bir katılımcı ise savaşın yalnızca askeri değil aynı zamanda küresel tarım kriziyle doğrudan bağlantılı olduğunu savunmuştur. Ukrayna'nın verimli tarım arazileri ve nehir sistemleri nedeniyle dünyanın tahıl üretiminde kritik bir merkez olduğunu ifade etmiştir. Özellikle doğal gaz olmadan gübre üretilmeyeceğini, Rusya'nın burada büyük avantaj sağladığını belirtmiştir. Avrupa'nın market raflarındaki boşalmaları örnek göstererek gıda güvenliğinin artık ulusal güvenlik meselesi haline geldiğini söylemiştir. Türkiye'nin burada yalnızca diplomatik değil üretim kapasitesiyle de rol alması gerektiğini savunmuş, Türk üniversiteleri ve üreticilerinin Ukrayna'da tarımsal üretimin yeniden kurulmasına katkı sağlayabileceğini belirtmiştir.

Panelin en dikkat çekici bölümlerinden biri Kırım Tatarları üzerine yapılan konuşma olmuştur. Bir katılımcı, Kırım'ın Rusya tarafından ilhak edilmesini açık şekilde işgal olarak tanımlamış ve bunun normalleştirilmesine karşı çıkmıştır. Putin'in güçlü bir lider olarak görülmesine rağmen Ukrayna'nın Rusya'nın sanıldığı kadar güçlü olmadığını gösterdiğini savunmuştur. Zelenski yönetiminin Kırım Tatarlarına yerli halk statüsü vermesi, Kırım Tatar sürgününü soykırım olarak tanıması ve Kırım Tatar Milli Meclisi'ni resmî muhatap kabul etmesi gibi gelişmeleri önemli kazanımlar olarak değerlendirmiştir. Türkiye'nin bu konuda daha net ve güçlü bir destek vermesi gerektiğini söylemiş, yalnızca Rusya-Ukrayna savaşı olarak değil aynı zamanda bir Türk ve Müslüman varlığının korunması meselesi olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Aynı katılımcı, Türkiye kamuoyunda Putin yanlısı söylemlerin fazla olduğunu ve bunun ciddi bir sorun olduğunu belirtmiştir. Televizyonlarda sık sık Ukrayna'nın Batı'nın kuklası gibi gösterildiğini, ancak gerçekte Ukrayna'nın bağımsızlık mücadelesi verdiğini savunmuştur. "Eğer tarihsel hak iddiasıyla konuşursak Gazze de İsrail toprağı olur" diyerek bu yaklaşımın tehlikeli olduğunu ifade etmiştir. Kırım Tatarlarının yüzlerce yıldır bölgede yaşadığını ve bu bağın göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır.

Panelde farklı bir görüş olarak savaşın esas kazananının Batı olduğu da savunulmuştur. Bir katılımcı, ABD ve Avrupa'nın doğrudan savaşmadan Rusya'yı yıpratıldığını, silah satışları ve ekonomik baskılar üzerinden kazanç elde ettiğini söylemiştir. Özellikle 2022 yılında İstanbul'da anlaşma zemininin oluştuğunu ancak İngiltere'nin buna karşı çıkararak savaşın devam etmesini istediğini belirtmiştir. Bu görüşe göre Ukrayna savaşırken asıl stratejik kazancı Batılı aktörler elde etmektedir. Bu nedenle savaşın yalnızca iki ülke arasında değil, daha geniş bir güç mücadelesi olarak okunması gerektiği ifade edilmiştir.

Panelin sonunda genel kanaat, savaşın askeri zaferle değil diplomatik uzlaşıyla sona ereceği yönünde olmuştur. Özellikle Türkiye'nin tarafsızlığını koruyarak yeniden güçlü bir arabulucu rol üstlenmesi gerektiği sık sık vurgulanmıştır. Tampon bölge modeli, güvenlik garantileri, enerji ve gıda iş birliği, Kırım Tatarlarının korunması ve sahadaki gerçekliklerin kabul edilmesi temel çözüm başlıkları olarak öne çıkmıştır. Konuşmacılar, maksimalist taleplerin terk edilmesi ve ayakları yere basan diplomatik bir uzlaşının zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'nin bu süreçte hem stratejik konumu hem de diplomatik geçmişi sayesinde önemli bir fırsata sahip olduğu ve tarafları tatmin eden bir uzlaşma için öneriler geliştirebileceği sonucuna varılmıştır.

17.098.246 km² yüzölçümü ile dünyanın en geniş topraklara sahip ülkesi olarak Avrupa ve Asya kıtalarına yayılan dev bir coğrafyaya sahip olan ve 11 farklı saat dilimini kapsayan Rusya'nın yeni toprak kazanımına ihtiyacının olmadığı, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısının NATO tarafından çevreleme ve güvenlik kaygısıyla gerçekleştiği dikkate alınarak, Ukrayna'nın NATO'ya katılmayacağını garanti eden ve beşinci yılına giren savaşta ele geçirdiği toprakların silahtan arındırılarak her iki ülkenin polis güçlerinin konuşlandırılacağı bir tampon bölge haline getirilmesiyle hem Ukrayna'nın toprak bütünlüğünün korunmuş olacağı, hem de Rusya'nın güvenlik endişelerinin giderileceği ifade edilerek yukarıda zikredilen tampon bölge önerisinin Türkiye tarafından taraflara sunulabileceği sonucuna ulaşılmıştır:

“Çözüm önerisi olarak tartışmalı bölgeler için tampon bölge modeli gündeme getirilmiştir. Rusya'nın Donetsk ve Luhansk'tan Ukrayna'nın çekilmesini istediğini, Ukrayna'nın ise topraklarından vazgeçmediği belirtilerek iki tarafın kabul edebileceği bir formül bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durumda Rusya'nın işgal ettiği bölgelerin tamamen Rusya'ya bırakılmadan, silahsızlandırılmış bir alan haline getirilebileceği ve buralara Ukrayna ve Rusya'nın razı olacağı ülkelerin katılımıyla uluslararası bir polisiye gücün konuşlandırılacağı ifade edilmiştir. Böylece Ukrayna açısından bu bölgelerin hâlâ kendi

toprağı olarak kalması, Rusya açısından ise sınırında tehdit oluşturmayacak bir tampon alan oluşturulması sağlanarak, her iki ülkenin rıza gösterebileceği bir orta yol bulunabileceği ifade edilmiştir. Böyle bir öneriyi geliştiren Türkiye'nin, Ukrayna'nın NATO üyeliğinden vazgeçmesi ve bunun garantisi olarak da böyle bir talep gelmesi durumunda oybirliği ile alınması gereken bu üyelik kararını kesinlikle veto edeceğinin garantisini Rusya'ya verebileceği, buna karşılık da Rusya'nın Ukrayna'nın Avrupa Birliği üyeliğine rıza göstermesinin beklenebileceği ifade edilmiştir. Rusya'nın esas korkusunun NATO genişlemesi olduğunu, AB üyeliğinin ise daha kabul edilebilir olabileceği ifade edilerek, bu önerilerin tarafları barışa ikna etmek için önemli bir temel oluşturabileceği ifade edilmiştir.”

GIDA GÜVENLİĞİ, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIK SORUNU OTURUMU

Moderatör: Dr. Cihangir B. AKSAKAL

1. Giriş

“Gıda Güvenliği, İklim Değişikliği ve Kuraklık Sorunu” başlıklı oturumda, ilgili alanlarda uzman katılımcıların görüşleri Chatham House kuralları çerçevesinde alınmıştır. Bu kapsamda katılımcıların kimlik bilgileri paylaşılmamış, ancak ortaya konulan görüş ve değerlendirmeler raporlanmıştır. Küresel ve ulusal düzeyde gıda güvenliği riskleri, iklim değişikliğinin tarıma etkileri ve kuraklık tehdidi çok boyutlu olarak ele alınmıştır.

2. Küresel Gıda Güvenliği Değerlendirmesi

Katılımcılar, dünyada gıda güvenliğinin her geçen gün daha kritik hale geldiğini vurgulamıştır. Özellikle pandemi sonrası dönemde:

- Gıda arz zincirlerinde kırılmalar yaşanmış,
- Gıda fiyatlarında ciddi artışlar görülmüş,
- Ülkelerin gıda güvenliğini stratejik bir konu olarak yeniden ele almaya başladığı ifade edilmiştir.

Bununla birlikte, bölgesel çatışmaların da gıda fiyatları üzerinde etkili olduğu, özellikle İran kaynaklı jeopolitik gelişmelerin küresel piyasalarda fiyat artış eğilimini desteklediği değerlendirilmiştir.

3. Türkiye’de Gıda Güvenliği Riskleri

Katılımcılar, Türkiye’nin de benzer risklerle karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Özellikle:

- Gübre fiyatlarındaki artış,
- Enerji maliyetlerinin yükselmesi,
- Tarımsal üretim maliyetlerinin genel olarak artması

gibi unsurların üretimi baskıladığı ve arz güvenliğini tehdit ettiği ifade edilmiştir. Bu gelişmelerin, orta ve uzun vadede gıda fiyatlarında artış riskini güçlendirdiği vurgulanmıştır.

4. Tarım Politikalarına İlişkin Değerlendirmeler

Çalıştayda öne çıkan görüşlere göre:

- Tarımsal desteklerin yeniden planlanması ve daha etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir.
- Üreticilerin maliyet yükünü hafifletecek mekanizmalar geliştirilmeli, tavan fiyat uygulamaları gerektiği durumlarda kamu otoriteleri tarafından uygulanmalıdır.
- Tarımın stratejik önemi toplumun tüm kesimlerine anlatılmalıdır. Okullarda bu konu ile ilgili dersler konulmalı, gençlerin tarıma ilgisi artırılmalıdır.
- Tarımda verimlilik artışı için Ar-Ge faaliyetleri daha fazla desteklenmelidir.
- Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yapısı gözden geçirilmeli ve kurumsal kapasitesi güçlendirilmelidir.
- Gıda arz güvenliğinin sağlanması için ilgili piyasa düzenleyici kuruluşları tek çatı altında birleştiren ve tüzel kişiliği haiz bir üst kurul oluşturulmalı ve tarım piyasalarının gözetim ve denetimi etkinleştirilmelidir.

5. İklim Değişikliği ve Kuraklık

Katılımcılar, iklim değişikliğinin tarımsal üretim üzerindeki etkilerinin giderek arttığını ifade etmiştir. Bu kapsamda:

- İklim değişikliğine uyum politikalarının geliştirilmesi,
- Toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi,
- Tarımda iklim dirençli üretim modellerine geçiş yapılması

gerektiği belirtilmiştir.

Kuraklıkla mücadele kapsamında ise:

- Su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi,
- Modern sulama tekniklerinin yaygınlaştırılması,
- Su verimliliği sağlayan teknolojilerin desteklenmesi,
- Yerel ve bölgesel su yönetim planlarının oluşturulması

öncelikli alanlar olarak öne çıkmıştır.

6. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Bu oturumda dile getirilen görüşler doğrultusunda, gıda güvenliği, iklim değişikliği ve kuraklık konularının birbirinden bağımsız ele alınamayacağı; bu alanlarda bütüncül, uzun vadeli ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesinin zorunlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca:

- Kamu, özel sektör, akademi ve sivil toplum kuruluşları arasında güçlü iş birliklerinin kurulması,
- Veri temelli karar alma süreçlerinin geliştirilmesi,
- Ulusal düzeyde stratejik planlamaların güçlendirilmesi

gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin gıda güvenliği risklerini minimize edebilmesi için çok boyutlu, koordineli ve sürdürülebilir politika setlerine ihtiyaç duyduğu değerlendirilmiştir.

TÜRKİYE’NİN TEKNOLOJİ HAMLESİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ OTURUMU

Moderatör: Dr. Cihangir B. AKSAKAL

1. Giriş

“Türkiye’nin Teknoloji Hamlesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı oturumda ; savunma sanayiinden tarıma, Ar-Ge politikalarından dijital dönüşüme kadar geniş bir yelpazede Türkiye’nin teknoloji ekosistemi değerlendirilmiştir. Farklı disiplinlerden uzmanların katkılarıyla gerçekleştirilmiş olup, katılımcı görüşleri gizlilik esasları çerçevesinde derlenmiştir.

2. Türkiye’nin Teknoloji Alanındaki Mevcut Durumu

Katılımcılar, Türkiye’nin son yıllarda teknoloji alanında önemli atılımlar gerçekleştirdiğini vurgulamıştır. Özellikle:

- Savunma sanayiinde yerleşme oranının artması
- İnsansız hava araçları (İHA/SİHA) teknolojilerinde küresel rekabet gücünün yükselmesi
- Dijitalleşme ve girişimcilik ekosisteminin gelişmesi

olumlu gelişmeler olarak öne çıkmıştır. Bununla birlikte, bu ilerlemelerin sürdürülebilirliği için yapısal reformlara ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

3. Savunma Sanayiinde Teknolojik Gelişmeler

Tespitler

- Yerli üretim kapasitesinde önemli artış sağlanmıştır.
- Kritik teknolojilerde dışa bağımlılık kısmen devam etmektedir (çip, motor, yazılım bileşenleri vb.).
- Nitelikli insan kaynağı ihtiyacı sürmektedir.

Öneriler

- Kritik alt bileşenlerde yerleştirme politikaları derinleştirilmelidir.
- Üniversite-sanayi iş birlikleri artırılmalıdır.

- Savunma teknolojilerinin sivil alanlara transferi teşvik edilmelidir (dual-use teknolojiler).

4. Tarımda Teknoloji Kullanımı

Tespitler

- Akıllı tarım uygulamaları sınırlı düzeyde yaygındır.
- Küçük ölçekli üreticilerin teknolojiye erişimi düşüktür.
- Veri temelli tarım uygulamaları yeterince gelişmemiştir.

Öneriler

- Hassas tarım teknolojileri (sensörler, uydu verileri, yapay zekâ destekli analizler) yaygınlaştırılmalıdır.
- Çiftçilere yönelik dijital eğitim programları artırılmalıdır.
- Tarım teknolojileri girişimlerine finansal teşvik sağlanmalıdır.

5. Ar-Ge Yatırımları ve İnovasyon Ekosistemi

Tespitler

- Ar-Ge harcamalarının milli gelir içindeki payı artmakla birlikte yeterli seviyede değildir.
- Özel sektörün Ar-Ge yatırımlarına katılımı sınırlı kalabilmektedir.
- Akademik bilginin ticarileştirilmesi konusunda eksiklikler bulunmaktadır.

Öneriler

- Ar-Ge harcamalarının artırılması ve uzun vadeli teşvik mekanizmalarının oluşturulması
- Teknoloji transfer ofislerinin etkinliğinin artırılması
- Girişim sermayesi ve risk sermayesi mekanizmalarının güçlendirilmesi

6. Dijital Dönüşüm ve Yeni Teknolojiler

Tespitler

- Yapay zekâ, büyük veri ve siber güvenlik alanlarında gelişim sürmektedir.
- KOBİ'lerin dijital dönüşüm süreci yavaş ilerlemektedir.

- Veri güvenliği ve regülasyon alanında iyileştirme ihtiyacı bulunmaktadır.

Öneriler

- KOBİ'lere özel dijital dönüşüm destek programları oluşturulmalıdır.
- Ulusal veri stratejisi geliştirilmelidir.
- Siber güvenlik altyapıları güçlendirilmelidir.

7. İnsan Kaynağı ve Eğitim

Tespitler

- Nitelikli iş gücü açığı teknoloji sektöründe önemli bir sorundur.
- Eğitim sistemi ile sektör ihtiyaçları arasında uyumsuzluk bulunmaktadır.

Öneriler

- STEM (bilim, teknoloji, mühendislik, matematik) eğitimine ağırlık verilmelidir.
- Mesleki ve teknik eğitim güçlendirilmelidir.
- Tersine beyin göçünü teşvik edici politikalar uygulanmalıdır.

8. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Elde edilen bulgular, Türkiye'nin teknoloji alanında önemli bir potansiyele sahip olduğunu, ancak bu potansiyelin tam anlamıyla hayata geçirilebilmesi için bütüncül ve sürdürülebilir politikalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Öne çıkan sonuçlar:

- Teknoloji politikalarında uzun vadeli stratejik planlama şarttır.
- Kamu, özel sektör ve akademi arasında güçlü bir iş birliği mekanizması kurulmalıdır.
- Yerli ve milli teknolojilerin geliştirilmesi, ekonomik bağımsızlık açısından kritik öneme sahiptir.
- İnovasyon odaklı, esnek ve kapsayıcı bir ekosistem oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin teknoloji hamlesinin başarıya ulaşması; yalnızca teknik kapasitenin artırılmasıyla değil, aynı zamanda kurumsal yapıların güçlendirilmesi, insan kaynağının geliştirilmesi ve sürdürülebilir finansman mekanizmalarının oluşturulmasıyla mümkün olacaktır.

İRAN'A SALDIRI TEHDİDİ, MUHTEMEL SENARYOLAR VE TÜRKİYE OTURUMU

Moderatör: Dr. Cihangir B. AKSAKAL

1. Giriş

“İran’a Saldırı Tehdidi, Muhtemel Senaryolar ve Türkiye” başlıklı oturumda, Orta Doğu’da artan gerilim, İran’a yönelik olası askeri müdahale ihtimalleri ve bu gelişmelerin bölgesel ile küresel etkileri kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Oturumda, mevcut durum analizi, olası askeri senaryolar ve Türkiye’ye etkiler çok boyutlu bir perspektifle değerlendirilmiştir.

2. Mevcut Durum Analizi

Katılımcılar, İran’a yönelik tehditlerin son dönemde çeşitli faktörler nedeniyle arttığını ifade etmiştir. Bu faktörler arasında:

- Bölgesel güç rekabetinin derinleşmesi
- İran’ın nükleer programına yönelik uluslararası baskı
- Vekil güçler üzerinden yürütülen çatışmalar
- Enerji ve ticaret hatları üzerindeki jeopolitik mücadele

öne çıkmaktadır. Mevcut tabloda, doğrudan geniş çaplı bir savaşın henüz gerçekleşmemiş olmakla birlikte, kontrollü gerilim ve sınırlı çatışma riskinin yüksek olduğu değerlendirilmiştir.

3. Muhtemel Senaryolar

3.1. Sınırlı Hava Operasyonları Senaryosu

Bu senaryoda İran’ın nükleer ve askeri tesislerine yönelik hava saldırıları öngörülmektedir.

Muhtemel sonuçlar:

- Kısa süreli ancak yüksek yoğunluklu çatışmalar
- Enerji piyasalarında ani fiyat artışları
- İran’ın misilleme olarak bölgedeki vekil unsurlarını devreye sokması

3.2. Geniş Çaplı Bölgesel Savaş Senaryosu

Bu senaryoda çatışmanın İran ile sınırlı kalmayarak bölge geneline yayılması söz konusudur.

Muhtemel sonuçlar:

- Körfez bölgesinde deniz ticaretinin aksaması
- Enerji arzında ciddi kesintiler
- Çok sayıda devlet ve silahlı aktörün çatışmaya dahil olması

3.3. Kara Operasyonu Senaryosu

Katılımcılar tarafından en riskli ve en düşük olasılıklı ancak en yüksek etkili senaryo olarak değerlendirilmiştir.

Muhtemel gelişmeler:

- İran'ın coğrafi büyüklüğü ve askeri kapasitesi nedeniyle uzun süreli bir savaş ihtimali
- Şehir savaşları ve yüksek askeri kayıplar
- Asimetrik savaş unsurlarının (milisler, gerilla taktikleri) yoğun kullanımı
- Bölgesel istikrarsızlığın uzun yıllar sürebilecek şekilde derinleşmesi

Değerlendirme:

Kara operasyonunun hızlı bir başarıyla sonuçlanmasının zor olduğu, bunun yerine uzun süreli bir yıpratma savaşına dönüşme ihtimalinin yüksek olduğu ifade edilmiştir.

3.4. Diplomatik Çözüm (İyi Senaryo)

Bu senaryoda tarafların diplomatik müzakereler yoluyla gerilimi azaltması ve çatışmayı sonlandırması öngörülmektedir.

Muhtemel gelişmeler:

- Nükleer program konusunda yeniden anlaşma zemini oluşması
- Yaptırımların kademeli olarak hafifletilmesi
- Bölgesel tansiyonun düşmesi

Değerlendirme:

Katılımcılar, bu senaryonun en arzu edilen seçenek olduğunu ancak mevcut jeopolitik koşullar altında gerçekleşmesinin zor, fakat imkânsız olmadığını belirtmiştir.

4. Türkiye'ye Muhtemel Etkiler

4.1. Ekonomik Etkiler

- Enerji fiyatlarında artış (özellikle petrol ve doğal gaz)
- Dış ticaret dengelerinde bozulma
- Enflasyonist baskıların artması

4.2. Güvenlik Etkileri

- Sınır güvenliği risklerinin artması
- Göç hareketlerinde olası artış
- Terör ve radikal unsurların hareket alanının genişlemesi

4.3. Jeopolitik ve Diplomatik Etkiler

- Türkiye'nin denge politikası izleme zorunluluğunun artması
- Bölgesel arabuluculuk rolünün öne çıkması
- NATO ve bölgesel aktörlerle ilişkilerin yeniden şekillenmesi

4.4. Enerji ve Lojistik Etkiler

- Enerji tedarik hatlarında kesinti riski
- Alternatif enerji kaynaklarına yönelme ihtiyacının artması
- Orta koridor ve lojistik hatların önem kazanması

5. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Oturumda yapılan değerlendirmeler, İran'a yönelik olası bir askeri müdahalenin yalnızca iki ülke ile sınırlı kalmayacağı, bölgesel ve küresel ölçekte çok boyutlu etkiler doğuracağı yönündedir. Özellikle kara operasyonu senaryosunun yüksek maliyetli, uzun süreli ve öngörülemez sonuçlar doğurabilecek bir süreç olacağı vurgulanmıştır. Buna karşılık, diplomatik çözüm seçeneği en rasyonel yol olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye açısından ise:

- Ekonomik kırılganlıkların artırabileceği,
- Güvenlik risklerinin yükselebileceği,
- Ancak aynı zamanda diplomatik fırsat alanlarının da oluşabileceği

değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin bu süreçte:

- Çok boyutlu dış politika yaklaşımını sürdürmesi,
- Enerji ve gıda güvenliği alanlarında önleyici tedbirler alması,
- Bölgesel istikrarı destekleyici diplomatik girişimlerde bulunması

kritik önem taşımaktadır.

GENEL SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

2. SASAM Strateji Zirvesi kapsamında gerçekleştirilen oturumlar, Türkiye'nin hem iç yapısal sorunları hem de dış politika ve güvenlik alanındaki stratejik konumuna ilişkin önemli tespitler ortaya koymuştur. Emeklilik sisteminden teknoloji politikalarına, gıda güvenliğinden küresel güç dengelerine kadar geniş bir yelpazede yapılan değerlendirmeler, mevcut sorunların birbirinden bağımsız değil; aksine birbirini etkileyen çok katmanlı bir yapı içinde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Zirvede öne çıkan en temel husus, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu sorunların yalnızca kısa vadeli politikalarla çözülemeyeceği; uzun vadeli, sürdürülebilir ve bütüncül stratejilere ihtiyaç duyulduğudur. Katılımcılar, kamu, özel sektör, akademi ve sivil toplum arasında güçlü bir koordinasyon mekanizmasının oluşturulmasının kritik önemde olduğu konusunda ortak bir görüş ortaya koymuştur.

Uluslararası sistemde yaşanan dönüşüm sürecinin Türkiye açısından hem riskler hem de önemli fırsatlar barındırdığı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin dengeli, çok yönlü ve proaktif bir dış politika izlemesi; aynı zamanda ekonomik, teknolojik ve kurumsal kapasitesini güçlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, zirvede geliştirilen politika önerilerinin hayata geçirilmesi; Türkiye'nin daha adil, daha güçlü ve daha dirençli bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacaktır. Bu raporun, karar alıcılar ve ilgili paydaşlar için yol gösterici bir kaynak olması amaçlanmaktadır.